

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Quarto ostenditur ex quatuor statibus populi Dei, ante legem, sub lege,
sub gratia, & in pace quos Augustinus tradit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

445

gratia liberetur à servitute qua facta est **SERVA** non intellexerit, eoque nomine abusus fuerit: non tamen propterea tam abruptè nomen servi arbitrij repudiari debet; cùm illud vocabulum Augustinus libentissimè usurpaverit ad illam arbitrij stragem exprimendam, qua non est ampliùs liberum, ut benè vivat, hoc est, ut bonum velit & operetur, sicut ante ruinam suam fuit. Quem statum ut ob oculos Augustinus ponat, in omnibus suis scriptis phrasi Apostolicà creberrimè vocat arbitrium **liberum iustitie, peccavi autem** (id est, concupiscentiæ seu cupiditatis dominantis) **servum**, sicut ex plerisque locis jam allegatis patuit, & alijs plurimis ostendi potest.

Lib. 1. c. 3.
Iul. c. 3.

CAPVT SEXTVM.

Quartò ostenditur ex quatuor statibus populi Dei, ante legem, sub lege, sub gratia, & in pace, quos Augustinus tradit.

EADEM verò libertatis jactura, & sensus Augustini luculentius adhuc demonstrari potest, ex diversis statibus tum humani generis, tum verò singulorum hominum, in quibus constantissimè docet arbitrium non esse liberum, ut operetur bonum. Nam apud Augustinum status humani generis quadruplex tradi solet, ante legem, sub lege, sub gratia, & in pace. Inter istos illos ista differentia est, quòd in duobus primis arbitrium sub peccati concupiscentia captivum & servum jacet, ita ut legem iustitiæ sibi propositam, seu ipsum opus bonum, quod lex jubet, implere non possit. Nam quavis etiam in secundo statu jam instructus homo per legem, & supplicij timore territus, quibusdam subinde benè vivendi desiderijs percellatur; quia tamen arbitrium nondum est à peccato, id est, à concupiscentia voluntati seu consensui ejus dominante, eumque sub se captivum detinente liberatum, non potest motibus illius resistere; sed simul atque pugnare cæperit vincitur, cupiditatum dominantium delectatione prostratus. In ceteris duobus statibus arbitrium gratia liberante liberum est, & vel cum pœna sua fortiter, invictèque dimicat, vel ab omni etiam pœna titillante atque tentante liberatum in plenissima cælestis beatitudinis pace requiescit. Status isti certis gradibus in toto humano genere distinguuntur, ut primus locum habuerit in plerisque ab Adami lapsu usque ad Moysen, qui legem dedit: quo toto tempore in summa ignorantia vixit genus humanum. Secundus à Moysè usque ad Christum, qui gratiam liberantem dedit, totum enim istud spatium tempus legis fuit, tollentis quidem ignorantiam, nullam tamen benè operandi gratiam, multoque minùs libertatem arbitrio à dominantis peccati tyrannide largientis. In tertio statu Christi gratia

genus humanum liberat, ut legem peccati servientis in membris nostris ab ejus jam consensu liberati superare possimus. In quarto perfectissimè liberi triumphamus. Status isti proportionem quadam in singulis etiam hominibus locum habent. Primus & secundus, quamdiu homo in profunda legis seu iustitiæ faciendæ versatur ignorantia, vel etiam si jam præcepta noverit; fide tamen vera, vel spiritu charitatis liberante destitutus, sub cupiditatibus suis vincientibus & vincentibus jacet, ita ut eas vel sine ulla prorsus pugna, magnà cum delectatione sectetur, vel si forte voluntas damnationis metu percussa pugnare velit, viribus tamen idoneis destituta vincatur, quia nondum à dominatu robustarum consuetudinis assiduitate concupiscentiarum liberata est. In tertio statu arbitrium eruitur & liberatur à lege peccati & mortis, ut jam Deo adhærens cum pœna sua liberum dimicet. In quarto per beatam resurrectionem liberatur ab omni malo. Quæ Augustini doctrina si vera est, sicut ipse eam ex Scripturis sacris & Christianæ fidei fundamentis tanquam certissimam tradit, perspicuum erit, in primis duobus statibus nullam ad benè vivendum esse posse libertatem: non solum, quia in illis homo gratià benè vivendi prorsus caret; sed etiam, quia arbitrium ipsum nondum à servientibus cupiditatibus liberatum est: quod nunquam fit, nisi Deus post susceptam jam fidem boni operis iustitiæque charitatem diffuderit in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui detur nobis. Verissima enim Augustini regula est: *Nec voluntas libera dicenda est, quamdiu est vincientibus & vincientibus cupiditatibus subdita. A quo quis enim devictus est, hinc & servus adductus est.* Sed jam Augustinum ipsum de statibus istis differentem audiamus: *Prima est actio ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace.*

Rom. 6.

Vid lib. 1.

ad Bonif. c. 2

& 3.

Lib. de corrept.

& grat. c. 13

Lib. 1. oper.

imp. sapient.

Lib. de nat.

& grat. c. 15

Epist. 144.

Lib. 83. 99.

pace.

pace. Ante legem actio est, cum peccatum ignoramus, & sequimur carnos concupiscentias. Sub lege est actio, cum iam prohibemur à peccato, & tamen consuetudine viti peccamus, quoniam nos nondum adiuvat fides. Tertia actio est, quando iam firmamur credimus liberatori nostro, nec meritis nostris aliquid tribuimus, sed eius misericordiam diligendo, iam non vincimur delectatione consuetudinis malo, cum ad peccatum nos ducere nitentur. Et in fine eisdem quaestionis rem brevius colligit: In prima ergo actione, quae est ante legem, nulla pugna est cum voluptatibus huius seculi: In secunda, quae sub lege est, pugnamus, sed vincimur: in tertia pugnamus, & vincimus: in quarta non pugnamus, sed perfecta & aeterna pace requiescimus. Et in Epistola ad Galatas eandem prorsus divisionem statuum tradit: nec non in expositione quarundam propositionum ex Epistola ad Romanos: Quatuor, inquit, istos gradus hominis distinguamus ante legem, sub lege, sub gratia, in pace. Ante legem sequimur concupiscentiam carnis; sub lege trahimur ab ea; (scilicet in consensum) sub gratia nec sequimur eam, nec trahimur ab ea; in pace nulla est concupiscentia carnis. Ante legem ergo non pugnamus, quia non solum concupiscentiam & peccamus, sed etiam approbamus peccata. Sub lege pugnamus, sed vincimur: fatemur enim mala esse quae facimus, & fatendo mala esse, utique volumus facere: sed quia nondum est gratia, superamur. In isto gradu ostenditur nobis quomodo iacemus, & dum surgere volumus & cadimus, gravius affligimur. Verius hæc eadem tradit in Enchiridion ad Laurentium: ubi cum generalem sententiam præmisisset: Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas; quae universaliter dominatum concupiscentiae in liberum arbitrium tanquam peccati servum stabiliverat, mox diversos hominum totiusque deinde populi Dei exequitur status, in quibus vel illa carnalis cupiditas, vel è contrario charitas dominetur. Sed cum, inquit, in altissimis ignorantie tenebris, nulla resistens ratione vivunt secundum carnem, hæc sunt prima hominis. Deinde cum per legem cognitio facta fuerit peccati, si nondum divinus adiuvat spiritus, secundum legem volens vivere vincitur, & sciens peccat, peccatoque subditus servit. A quo enim quis devictus est, huic & servus addictus est: id agente scientia mandati, ut peccatum operetur in homine omnem concupiscentiam, cumulo pravationis adiecto, atque ita quod scriptum est impleatur: lex subintravit, ut abundaret delictum. Hæc sunt secunda hominis. Si autem respexerit Deus ut ad implenda quae mandat ipse adjuvare credatur, & agi homo coeperit Dei spiritu concupiscitur adversus carnem fortiore robore charitatis &c. Et explicatis reliquis statibus adiecit: harum quatuor differentiarum prima est ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace plena atque perfecta. Et quod in singulis hominibus agitur, deinceps in humano genere etiam locum habuisse & habere demonstrat: Sic est & Dei populus ordinatus per temporum intervalla, sicut Deo placuit, qui in mensura, numero, & pondere cuncta disponit. Nam fuit primitus ante legem, secundo sub lege, quae per Moysen data est: tertio sub gratia, quae revelata est per pri-

imum Mediatoris adventum. Præclare & brevius effectus illorum statuum alibi, quamvis nulla statuum facta mentione, complexus est: Primo ergo concupiscentia carnis sequentes duxit nos: postea remittentes traxit nos: deinde accepta gratia capti nos nec ducere, nec trahere; sed adhuc contendere nobiscum: post contentionem erit & victoria. Et in Psalmum trigessimum quintum eisdem indicans: Aliud est non pugnare & esse in pace vera atque perpetua; aliud pugnare & vincere. Ecce duos status sub gratia, quibus adiungit alios duos ante gratiam: Aliud pugnare & vincere, nec pugnare, sed trahi. Et quamvis mens Augustini ex istis adductis satis luceat, pauca tamen de duobus primis statibus, qui proprie ad rem presentem pertinent (prætermisso statu sub gratia, & in pace) adijcienda sunt, ut Augustini doctrina plenius intelligatur. Sensus enim ipsius est, ante gratiam victricem cupiditatum, hoc est, ante infusam per spiritum sanctum charitatem, multoque magis ante fidem, nullam superesse in voluntate libertatem ad bonum, nullam potestatem ut resistat concupiscentiarum carnalium desiderijs; sed illis pleno jure dominantibus miserabilis servitute iubjaccere captivam. De primo statu, ubi est profunda legis faciendae ignorantia, vix est opus aliquid addere; cum merito dubitetur, utrum ullum sani hominis iudicium ita distortum esse queat, ut arbitrium illud liberum esse putet ad faciendum bonum, vel ad cavendum malum, quando ipsum bonum iudicio improbat & malum probat. De utroque tamen statu sic Aug. loquitur: Sicut prima hominis vita est ante legem, cum nulla nequitia & malitia prohibetur, neque ulla ex parte pravus cupiditas resistit, quia non est qui prohibeat; sic secunda est sub lege ante gratiam, quando prohibetur quidem, & conatur à peccato abstinere se (conatu nempe carnali, ac timore penarum, vel carnalium bonorum desiderio) sed vincitur, quia nondum iustitiam propter Deum, & propter ipsam iustitiam diligit: sed eam sibi vult ad conquiescendum terrena servare. Itaque ubi videtur ex alia parte ipsam, ex alia commodum temporale, trahitur pondere temporalis cupiditatis, & relinquit iustitiam, quam propterea tenere conabatur, ut haberet illud quod se nunc videt amittere, si illam tenuerit. Et paulo inferius in eodem Commentario: Designamus esse sub lege, ubi pravationis rea mens tenetur: dum eam concupiscentia carnis in consensum peccati captivam adducit &c. Quibus iterum subnectit Augustinus: Ordinatissime itaque subiungit: Quod si spiritu ducimur, non adhuc estis sub lege; ut intelligamus eos esse sub lege quorum spiritus ita concupiscit adversus carnem, ut non ea qua volunt faciant, id est, non se teneant committos in charitate iustitia, sed a concupiscente adversus se carne vincantur: non solum ea repugnantem legi, mentis eorum, sed etiam captivante illos sub lege peccati, quae inest in membris mortalibus. Qui enim non ducantur spiritu, sequitur ut carne ducantur. Et in libro octoginta trium quaestionum: Vbi ergo non est gratia LIBERATORIS, auget peccandi desiderium, & prohibito peccatorum. Quod quidem ad hoc utile est, ut sentiat anima, se ipsam non sibi sufficere ad extrahendum

Ibid.

Comment. in Epist. ad Galat. in vers. 17. c. 6. Expos. quarund. prop. Epist. ad Rom. n. 13.

Handwritten marginal note in Latin script, possibly 'L. 13. 13. 13.'

In Enchir. cap. 116.

Ibid.

Ibid.

449

hendam de servitute peccati; (id est concupiscentiam) atque hoc modo transiente atque extincta
lib. 1. ad simplician. 9. 1.
 omni superbia, subditur LIBERATORI suo &c. Venimus enim peccamus lege prohibente, quam si
 nulla lege prohiberemur. Et paucis interpositis:
lib. 1. ad simplician. 9. 1.
 Sciantur ergo lex per fidem, qua fides si non sit, iubet
 tantum lex. & non impletur iussa reos tenet; ut eos
 gementes, & non valentes implere que iussa sunt, ad
 gratiam liberatoris aliquando converterat. Et ut
 ostenderet unde genitus iste & imbecillitas
 non implenda legis nasceretur, ex robustissimi
 videlicet concupiscentiarum dominatu,
 sic Apostolum consequenter exponit: Cum
 enim essimus in carne, inquit, id est, carnalibus
 desiderijs obstricti teneremur, passionibus peccatorum
 qua per legem sunt operabantur in membris nostris,
 ut fructum ferrent morti. At haec concupiscentia quam
 lex prohibet ubi non erat fides, & ad cumulum pec-
 catorum pravaricationis crimen additum est &c. sub
 istu passionibus tanquam sub viro dominante agebat
 anima, antequam veniret gratia per fidem. Et iterum
 aliquantò post: Hucusque sunt verba homi-
 nis sub lege constituti, nondum sub gratia qui transi-
 nit peccate vincitur a peccato: (id est, à concu-
 piscencia) inquit enim consuetudo carnis, &
 naturale vinculum mortalitatis, quo de Adam propa-
 gati sumus. Denique in fine illius quaestionis:
lib. 1. ad simplician. 9. 1.
 Neque lex mala est, quia ostendit homini in quibus pec-
 catorum vinculis iaceat, ut per fidem implorato libe-
 ratoris auxilio, & solvi, & erigi, & firmissime con-
 sistam. Et in expositione quarundam
 propositionum ex Epistola ad Romanos ean-
 dem doctrinam de statu hominis sub lege ante
 gratiam liberantem, id est, liberum facientem
 multipliciter tradit: Lex data, est non ad aufer-
 rendum peccatum, vel ad liberationem à peccato, sed
 ad ostendendum peccatum ante gratiam. Per quod
 factum est, ut sub lege positi & vehementiori desule-
 to peccandi apererentur, & amplius etiam pravarica-
 tione peccarent. Et in eodem libro inferius:
lib. 1. ad simplician. 9. 1.
 Nunc homo describitur sub lege positus ante gratiam.
 Tunc enim peccatus vincitur: cum viribus suis iusto vi-
 vere conatur sine adiutorio liberantis gratia Dei. Et
 iterum: Quo ergo necesse sub gratia sunt, sed sub
 lege constituti vincuntur peccati ad obediendum desu-
 detis carnalibus, & pravaricatione augent reatum
 criminum suorum, spiritum acceperunt servitutis. Et
 libro sexto contra Iulianum: His omnibus tem-
 pus significari intelligatur, quo sub lege vivebat, &
 nondum adiutus gratia concupiscentijs carnalibus
 vincitur. Quod quibus competat, iam ante
 explicuerat, illis videlicet, quos ita habet concu-
 piscencia subjugatos, antequam liberet gratia,
 ut facerent quidquid illa compelleret. Unde de
 Apostolo Paulo dicit, quod per illa verba;
 adveniente mandato, peccatum revixit, ego au-
 tem mortuus sum significaverit, iam se preceptis
 capacem, sed non efficacem, id est, non habitum vi-
 res efficiendi, & ideo pravaricatorum fuisse legem.
 Et in libro primo quaestionum, quas ad Simp-
 licianum scripsit. ad illa verba: Lex spiritalis,
lib. 1. ad simplician. 9. 1.
 ego autem carnis sum. Ostendit satis, inquit, non
 posse impleri legem, nisi à spiritalibus, quod non potest
 nisi per gratiam. Spirituali enim legi, quanto quisque
 fit similitior, id est, quanto magis & ipse in spiritalem

A surgit affectum, tanto magis eam implet; quia tanto
 magis delectatur, iam non sub eius onere afflictus, sed
 in eius lumine vegetatur; gratia donante peccata, &
 infundente spiritum charitatis, quo & non sit molestia,
 & sit etiam incunda iustitia. Et inferius dicit
 eum qui adhuc sub lege est, Delectari etiam con-
 tra legem facere, cum tanto magis libet, quanto mi-
 nus licet: Quia suavitate frui non potest, quasi pretio
 conditionis suae (id est, servitutis) nisi cogatur tan-
 quam emptum mancipium servare libidini. Sentit
 enim se servum dominantis cupiditatis, qui prohibetur,
 & se revere prohiberi cognoscit, & tamen facit. Et
 iterum paulo post: Vincitur nondum per gratiam
 liberatus, quamvis iam per legem & noverit se mala
 facere, & nolit &c. Et mox de homine sub lege
 non sub gratia constituto dicit: Per seculo irabi-
 tur ad male operandum, concupiscentia dominante,
 atque fallente dulcedine peccati, prohibiti; quamvis
 ex parte notitia legis hoc improbet: sed propterea di-
 cit: Non ego operor &c. quia victus operatur. Cu-
 piditas quippe hoc operatur, cui superanti ceditur: ut
 autem non cedatur, sitque mens hominis adversus cu-
 piditatem robustior, haec gratia facit. Unde autem
 sit tanta vis cupiditatis in homine ante legem,
 ut arbitrium ita captivum tenens ei tyrannice
 dominetur, statim adijcit: Ne de, nisi ex traduce
 mortalitatis, & assidue voluptatis & illud est ex
 pena originali peccati; hoc est ex pena frequentati
 peccati. Cum illo in hanc vitam nascitur; hoc vi-
 vendum addimus. Quo duo scilicet tanquam natura &
 consuetudo coniuncta, robustissimam faciunt & invi-
 sibilem cupiditatem, quam vocat peccatum, & dicit
 habitare in carne sua, id est, dominatum quemdam
 & quasi regnum obtinere. Quod mox vocat ha-
 bitationem cum quodam principatu. Et iterum paulo
 post: Sed ista nunc voces sunt sub lege hominum
 constituti nondum sub gratia. Non enim quod vult
 facit bonum, qui nondum est sub gratia; sed quod
 non vult malum hoc agit, superante concupiscentia,
 non solum vinculo mortalitatis, sed etiam consuetudi-
 nis roborata. Quod statim explicat similitudi-
 ne: Sicut, inquit, precipitatus sine difficultate ve-
 nit in profundum, quamvis id noverit, atque oderit. Et
 eisdem ratiocinationis filium adhuc sequens:
 Inveni legem bonam sibi esse, volens facere quod illa
 iubet, & concupiscentia superante non valens, atque
 ita se pravaricationis reatu implicationem videt, ad hoc
 ut gratiam liberatoris imploret. Et cur gratiam
 liberatoris? Quia ut respondet ibidem, ante-
 quam sit quisque sub gratia, ita repugnat, ut &
 CAPTIVET eum sub lege peccati, id est, sub semet-
 ipsa. Hoc autem totum ideo dicitur, ut demonstretur
 homini captivo non esse presumendum de viribus suis.
 Unde Iudeos arguebat tanquam de operibus legis su-
 perbe gloriantes, cum traherentur concupiscentia ad
 quicquid illicitum est. Similia in omnibus scriptis
 suis tradit Augustinus tanquam de re iuxta
 Catholicam fidem ita explorata & certa, ut
 ex solis sibi consonantibus undique Augustini
 testimonij, volumen integrum citra hypertro-
 lem pollet confici. Sed adhibendus est in ci-
 tando modus, ne lectorem volentes reddere
 doctiorem, nimis prolixitatis tadio fatige-
 mus. Nam haec abunde satis sunt ad demon-
 strandum id quod ante proposuimus: sub lege
 videlicet,

LIBER TERTIVS

videlicet, ut ante legem, hoc est, toto tempore, quo nondum est homo per gratiam à concupiscentiarum suarum dominatione liberatus, multoque magis ante susceptam fidem, sine qua liberari impossibile est, nullo modo arbitrium seu voluntatem esse liberam ut operetur bonum; sed sublata funditus boni faciendi seu legis faciendæ libertate, sub concupiscentiæ servitute esse captivam. Quod quidem in solis illis allegatis locis tot modis, ac tam instanter docet, ut quomodo vel in dubium revocari possit, ignorem. Afferit enim in primo statu nullam esse pugnam cum voluptatibus seculi; nullam esse resistentiã rationis, quia non est qui prohibeat; sequi hominem concupiscentias carnis; denique approbare ipsa peccata. In secundo statu docet hominem damnationis videlicet pœnã territum pugnare quidem, sed vinci, scientem tenentemque pondere cupiditatis trahi; peccati desiderijs vehementioribus rapi; consuetudine superari; volendo surgere affligi gravius; peccare vehementius; instar præcipitati sine difficultate venire in profundum, etsi nolit atque oderit. Docet hæc omnia fieri, non ex animi quadam indifferentia & quasi libertate ad bonum & malum, sed merè ex imbecillitate, quia videlicet, ut ipse loquitur, præcepti capax est, non efficax; quia non potest implere legem; quia non habet vires implendi; quia non sufficit sibi ad extrahendum de servitute peccati; quia nondum adjuvat fides, aut gratia liberatoris. Docet proinde talem hominem non solum non esse liberum, sed peccato servire subditum; captivari sub lege peccati; carnalibus desiderijs obstructum teneri; sub passionibus

agi, ut sub viro dominante; jacere in vinculis peccatorum; subjugatum esse concupiscentiæ, ut faciat quicquid illa compellat; tanquam emprum mancipium servire libidini; trahi à concupiscentia ad quicquid illicitum est; servum esse dominantis cupiditatis; etiam electari contra legem facere. Docet concupiscentiam ipsam esse robustissimam; esse invictissimam; concupiscentiam dominari; superare pugnantes; dominatum & quasi regnum obtinere; habitare cum principato. Quis dixerit, nisi Catholica fidei parùm conscius, hominem in tam miserabili statu victum, captum, servum, mancipium libidinis, carentem viribus resistendi invictissimæ dominantique concupiscentiæ, fide, & gratiã, & scientiã mali liberatrice deest tutum adhuc esse arbitrio liberum ad faciendum bonum? Cùm ipse Augustinus dicat: *Nec liberam voluntatem dicendam esse, quantum est vincituribus & vincituribus cupiditatibus subdita.* Et alibi: *Quomodo enim libera est cui dominatur iniquitas?* Et rursus: *Nec mirandum est, quod vel ignorando non habeat arbitrium liberum voluntatis ad eligendum quid recte faciat: vel resistente carnali consuetudine videat quid recte faciendum sit, & velit, nec possit implere.* Nam ex istis duobus fontibus, ignorantia, & concupiscentiã proficiscitur, quod supra toties dixit, victam vitio naturam libertate caruisse; non manere amplius libertatem; amissum esse liberum arbitrium; egere libertate; servum esse propriæ voluntatis arbitrium; indigere gratia liberante, hoc est liberam faciente. Si enim est jam liberum, solum est esse liberandum, vel indigere libertate, vel gratiã liberante.

DE STATV NATVRÆ LAPSE

CAPVT SEPTIMVM.

Quintò ex natura gratiæ liberatricis, ipsaque definitione liberi.

ET quia de gratia liberante sermo incidit, sub qua qui fuerint in tertio iam statu sunt, ut supra diximus, non erit abs re ostendere etiam ex natura gratiæ liberantis, ipsaque de hinc libertatis, arbitrium non esse liberum ante legem, & sub lege, hoc est, ut à controversis temperemus ante susceptam fidem. Nam ex ipsis Christianæ fidei principijs constat, arbitrium non posse esse liberum à dominante sibi carnalium rerum concupiscentia, sub quibus post peccati ruinam jacet, nisi per spiritum gratiæ & fidei, juxta doctrinam videlicet Apostolicam: *Lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberavit me à lege peccati, & mortis.* Unde & Paulus cum exclamasset, sive in sua sive in aliena persona, de illa lege peccati, quæ est in membris? *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Respondet sibi: *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Nam ex istis Apostoli verbis, & ex similibus ipsius Christi: *Si vos solum liberaverit,*

tunc verò liberi eritis, doctrinam & nomen ipsum gratiæ liberatricis, seu arbitrium liberantis, ac liberum facientis, Augustinus accepit. Hinc illa apud Augustinum celeberrima & creberrima: *a Nec liberum in bono erit, quod liberator non liberaverit.* *b Non potest captiva voluntas nisi Dei gratia respirare in salubrem libertatem.* *c Arbitrium solum in malum liberum dicimus: ad agendum vero bonum Dei gratiã liberandum.* *d Non potest esse liber à dominante peccato, nisi eum filius liberaverit.* *e Ipsum liberum arbitrium liberandum est à servitute, cui dominatur cum morte peccatum: nec omnino per se ipsum, sed per solã Dei gratiã, qua in fide Christi posita est, liberatur.* *f Illi oppugnant arbitrium liberum, qui oppugnant Dei gratiam, qua vere ad bona eligenda & agenda sit liberum.* *g Gratia natura liberatur & regitur.* *h Quasi possit esse ad perseverandum opus bonum voluntas libera, nisi Dei munere liberata.* *i Dixi hominem deservit (illis verbis, Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et precedentibus) adhuc sub lege, nondum sub gratia constitutum, bene facere*

Rem. 8.

id. cap. 7.